THE DAILY HEBREW JOURNAL

H. WINBERG, Pres. & Gen. Mgr.

The Only Daily Jewish Newspaper in the Province of Ontario

PUBLISHED BY

— CANADIAN JEWISH PUBLISHING CO., LTD. —

67 Elizabeth Street Telephone Main 4582

SUBSCRIPTION RATES: $3.50 PER YEAR

SINGLE COPY 1c.

Entered as Second Class Mai Matter at G.P.O. Toronto, Ontario January 22nd, 1913

פארדס פריעדענס-שיף

מיר גלויבען ניט אין די ממשות'דיגע רעזולטאטען פון דער פארד פריעדענס-עקספעדיציע, וועלכע איז שבת אבגעפאהרען נאך אייראפא. דאך וויצלען זיך איבער איהר, ווי איבער נח'ס תיבה, ווי עס טהוט עס די ענגלישע פרעסע פון אלע לענדער, צייגט אז יענע האבען נאך א גאנץ אויבערפלעכליכע אויפפאסונג איבער זאכען, וועלכע זענען געגען זייער דזשינגא-פאטריאטיזם.

ענגלאנד האט קיינמאל ניט אבגעטראטען פון דעם וואס זי האט גע־האלטען, און געשלאגען זיך פאר דעם אזוי לאנג, ביז וואנען זי איז ארויס די זיעגערין. די ענגלישע פאטריאטישע בילדער, וואו עס ווערט געשילדערט, אן ענגלישע פאהן, דער ענגלישער "בול-דאג", און איבער זיי דער אויפשריפט וואס ענגלאנד האלט, דאס קאנטראלירט זי, איז ניט בלויז קיין פאטריאטישער אויפשריפט, נור א ווירקליכקייט. עס זענען דארום פערהאן גאנץ ווייניג אויסזיכטען, אז ענגלאנד זאל שליסען פריעדען אינ'ם יעצטיגען מאמענט, ווייל דער לייכטסטער פריעדען, וואס וועט איהר מאטעריעל און טעריטאריעל אפילו ניט קאסטען, וועט עס אבער איהר קאסטען איהר עהרע, איהר כבוד, און דאס קען די הערשערין איבער די ימים ניט ערפאהרען.

ווייניג האפנונגען, דארפען דארום געלעגט ווערען אויף פארדס שלום מיסיאן.

און דאך איז עס א פרעהליכע ערשיינונג, און אינטערעסאנטער פאל פון דער מענשליכער פסיכאלאגיע.

ווייסען מיר דאך אלע, אז די מלחמה ברענגט גרויסע פראפיטען פאר די מיליאנערען פון דער אמעריקאנער וואל סטריט, און אז די אינטערעסען פון יענע זענען פונקט אין געגענזאץ צו א שנעלען פריעדען. איז דאך פון יענעם צד אויך ארויסגעקומען דער געשריי וועגען "פריפערעדנעס", אז די שטאאטען דארפען זיך שוין נעהמען ביי׳צייטענס גרייטען. און דאך געפינט זיך צווישען דער גאנצער גרופע פון די קאפיטאל-טרעגער, צווישען יענע, וועמען עס ווילט זיך אפילו מאכען ריעזיגע פראפיטען, פון טויטע קערפער און קריעגס-קרבנות, א פערזאן, וועלכער וויל ניט נור קיינע פראפיטען פון דער מלחמה ניט מאכען, נאר שטעלט נאך זיינע מיליאנען צו דיענסט פון פריעדען.

און ליגנעריש זענען יענע צייטונגען, וועלכע ערקלעהרען, אז דער מיליאנער פארד זוכט זיך צו אדווערטייזען, ווייל דער זעלבער פארד וואלט זיך פיעל בעסער געקענט אדווערטייזען, ווען ער זאל מיט זיינע מיליאנען אונטערשטיצען "פריפערעדנעס". דאן וואלט איהם די גאנצע פרעסע פונ'ם אטלאנטישען ביז'ן פאסיפישען ים לויב ליעדער געזונגען.

אינ'ם מיליאנער-פארד האט אבער געזיעגט דער מענש-פארד, דער זעלבער פארד, וועלכער האט מיט א יאהר צוריק אבגעגעבען זיינע מיליאנען פאר ארבייטער איינבעסערונגען, אנשטאט צו מאכען לודלאוו בלוט בעדער, ווי עס האט עס געטהאן דעם אמעריקאנער אייל קעניגס זוהן.

מעג די פארד-עקספעדיציע בעטראכט ווערען ווי א פאנטאזיע, ווי אן אומפערווירקליך-מעגליכער טרוים.

די עקספעדיציע זעלבסט, ניט קוקענדיג אויף קיינע רעזולטאטען, איהרע איז שוין א ווינשענסווערטה זאך, און אלס אזעלכע דארף זי בעגריסט ווערען פון יעדען מענשען, וועלכער גלויבט אז דאס מענשליכע גליק ליעגט ניט אין אוואנטיורעס אין קריעגס-פעלדער, נאר אין פריעדען, אין פריינדליכע און מענשליכע בעציהונגען צווישען מענש און מענש, און לאנד און לאנד.

דער ערפאלג פון דער הלואה

ווען דער פינאנץ מיניסטער וואייט האט צוערשט בעקאנט געמאכט, וועגען דער 50 מיליאנענדיגער קאנאדער אינערליכער הלואה, האט מען אין די מערהסטע פינאנציעלע קרייזען געדענקט, אז דאס וועט זיין די העכסטע סומע, וואס די רעגיערונג וועט קענען בעקומען אויף איהרע פראפיטען. אפילו די אפטימיסטען האבען בלויז צוגעגעבען, אז העכסטענס צעהן מיליאן מעהר וועלען בעקומען ווערען, אבער מעהר ניט.

די הלואה איז אבער איבערגעשטיגען אלע ערווארטונגען, און דער־גרייכט א צאהל העכער פון הונדערט מיליאן דאלאר.

מיט וואס ערקלעהרט זיך דיעזער גרויסער ערפאלג?

מיר גלויבען, אז מעהר ווי מיט די פאטריאטישע געפיהלען פונ'ם קענעדער פאלק, קען דער הלואה-ערפאלג ערקלעהרט ווערען פון אן אנדער ווינקעל.

די רעגיערונגס-קאמיסיע וועלכע אונטערזוכט וועגען די פערשיעדענע מיליטערישע זאכען, וועלכע זענען פערקויפט געווארען צו דער רעגיערונג, ווי פערד, אמוניציע און עהנליכעס, ברענגט ארויס אלץ מעהרערע פאקטען, וועגען די ריעזיגע פראפיטען, וועלכע זענען דערביי געמאכט געווארען, און אויף וויפיעל שווינדעל אין צוזאמענהאנג מיט דעם איז אנגעגאנגען, אויף וויפיעל די קענעדער רעגיערונגס-קאסע איז דאדורך לעדיגער געווארען.

די מעהרסטע, וועלכע האבען זיך אבאנירט אויף דער מלחמה הלואה, האבען אלע א שייכות מיט די פערשיעדענע מלחמה ארדערס, און זיי האבען גערן זיך פערשריעבען אויף דיעזער מלחמה-הלואה, וועלכע טראגט אריין גוטע זיכערע פראצענטען, און געהט נאך צו בעצאהלען פאר די מלחמה בע־שטעלונגען.

געפינט מען דעם צוזאמענהאנג פון דיעזע צוויי ערשיינונגען, איז ניט שווער צו ערקלעהרען, ווארום קענעדעס אינערליכע מלחמה הלואה איז געווען אזא ערפאלג.

אז מען איז א פאטריאט, און אז מען מאכט פראפיט, ווייל די זעלבע האנד וואס גיט, נעהמט עס אויך שפעטער צו.

נאך א אידישער ישוב חרוב

סערביען איז אבגעמעקט, סערביען איז חרוב. אויף דיעזע ווערטער שטויסט מען זיך יעצט טעגליך אן. וויפיעל וועהטאג און שמערצען דארף אונז אידען, דיעזע ידיעה פערשאפען. סערביענס חורבן, מיינט אויך נאך א אידישער חורבן.

אין סערביען האבען געלעבט עטליכע צעהנדליג טויזענד אידען, אין פרייהייט און גלייכהייט, פערנומען וויכטיגע שטעלעס אין לאנד, און בעטראכט געווארען אלס גלייכבערעכטיגטע בירגער.

סערביען איז יעצט חרוב, אבער אויך דער אידישער ישוב פון דארטען איז חרוב, און צווישען דער סערבישער ארמיי וועלכע איז געפאלען אויף די שלאכטפעלדער, קען מען אויך אנצעהלען פיעלע אידישע נעמען, וואס זענען געשטארבען פאר סערביענס פרייהייט.

נאך אמאהל איז בעשטעטיגט געווארען די אלטע אקסיאמע, זייט מיר זענען א גלות פאלק געווארען, אז ביי יעדען חורבן, מוזען מיר אויך א חורבן-בלעטיל אין אונזער געשיכטע ארייננשרייבען.

הנרות הללו

(א חנוכה בילד פון ווארשעווער לעבען פאר די מלחמה.)

פון ב. יאושזאהן.

כ'געהם די עהרע אייך פארצושטעלען: מאריאמא, א רויט באקיגע שיקסע מיט ווייסע צייהן, די דיענסט פון מיין שכן סטעפאן קיזעלשטיין.

אין הויז פון מיין דאזיגען שכן, ביי וועלכען כ'האב דאס גליק צו וואהנען אין אלקיר, שפיעלט מאריאנא די דיענסט זעהר אן זעהר א גרויסע ראלע, און נישט אזוי ווייט אין עניני בעל-הבית'ישקייט, ווי אינ'ם גייסטיגען לעבען.

ס'זאל אייך נישט קלינגען ווי א גוזמא, ווען כ'וועל אייך דערצעהלען, אז מאריא־נא די דיענסט האט א גרויס חלק, אויב נישט דאס גרעסטע, אינ'ם "פאסטעמפ" פון דאזיגען הויז. ווארום ער אליין מיין שכן, סטעפאן, ס'זאל איהם קיין גנאי ניט זיין, איז אנ'"אויפגעקומענער" און דער יחוס וואס ער האט הינטער די פלייצעס איז נישט אזא לעילא-ולעילא'דיגער, און א סברא איז, דאס אייך אין די אדערען פון זיין פרוי, מיין שכנ'טע, רינט עפעס נישט אזא ריין-פאסטעמפאווע בלוט. איהר מאמע, עליה השלום, איז סך הכל געשטאנען מיט פיש פאר'ן אייזערנעם טויער...

ארויפגעשטויגען אויפ'ן הויכען שטא־פעל זיינען זיי מיט איינמאהל, ממש אי־בער נאכט, און גלייך אריינגעפאלען אינ'ם "פאסטעמפ", און פארגעקומען איז דאס אלץ אזוי בחפזון'דיג, אזוי אומלומפערט אזוי אומגעריקט און נישט צוגעגרייט, דאס שפעט אין אבענד ווען כ'הער דורך דער וואנד, וואס געהט-אריין צו זיי אין שלאף צימער, ווי זיי ליגען אויף די בע־טען און שמועסען זיך דורך, דאכט זיך מיר, אז דאס זיצען זיי ביידע און הזר'ן זיך די פוילישע "ר". און די דאזיגע השערה ערוועקט אין מיר יעדעס מאהל אזוי פיעל מיטלייד צו די אומגליקליכע, ווי צו איינעם, וואס פערבלאנזשעט ביי־נאכט אין די פינסטערע צימערען פון א פרעמדע וואהנונג...

נאר איין גאט האט זיך דערבארעמט איבער מיינע שכנים און האט צוגעשיקט מאריאנא'ן אין דאזיגען הויז!

מאריאנא איז געווארען די רביצין פון שטוב אזוי צו זאגען: די "קולטור-טרע־גערין", וואס פאסק'ענט אלע שאלות אין עניני "פאסטעמפ". גאנץ אפט איך צוא בעמערקען, ווי סטעפאן קיזעלשטיין מיט זיין פרוי שושקען זיך עפעס, זענען אין א גרויס פערלעגענהייט און מיט פע־שעהמטע שמייכלאך אויף די ליפען רופט מען אריין מאריאנא'ן און מ'ווענדעט זיך צו איהר מכלומרשט אויף א געלעכטער:

— א צא, מאריאנא, יאק או וואס ראביאן וו'טאקים ראזיע?..

און מאריאנא בלייבט שטעהן מיט דע־קעהר-בארשט אין מיטען שטוב, פערציהט ערנסט, מעשה-למדן, דעם שטערן, און דרעהענדיג צוויי פינגער אין דער לופטען איז זי זיך מפלפל אין דער "שאלה ותשובה" און טראגט ארויס דעם פסק.

און דא, יעדען טאג ווי מאריאנא רוימט אויף די שטוב, ווישט אב דעם שטויב און קעהרט אב מיט דער בארשט די שפיי־וועבס פון די ווינקלעך — רוימט זי אויך ארויס ביסלעכווייז דאס שיריים פון הקא אלטע ברעקלעך, וועלכע פערוואלגערען זיך נאך ערגעץ וואו אין די שענקלעך און אין די שופלאדען און מעקט אויס און מאכט פערגעסען זייער געדעכעניש...

די פאריגע וואך האט מען זיך ביי מי'ן שכן אין הויז זעהר פיעל געפארעט, מען האט געשטייבט און געוואשט און געוואשען די פאדלאגעס מיט די פענסטער. מיין שכן סטעפאן און זיין פרוי האבען זיך ארומגעדרעהט און געוואקסען פון נחת, געקוקט יעדעס מאהל אויף זייער איינענער שטוב מיט עפעס א מאדנער נייגעריגקייט. און מאריאנא די שיקסע האט געהאלטען אין איין פסק'ענען שאלות...

דאנערשטאג צו פרייטאג, בעוויזט זיך מאריאנא אויף דער שוועל פון מיין אל־קיר, שמייכעלט און ווייזט ארויס איהרע ווייסע צייהן און פרעגט מיך, צו וואלט איך נישט וועלען זי זאל אין מיין צימער רוימען און שטויבען און וואשען די פאד־לאגעס מיט די פענסטער לכבוד שוויענ־טא?

שוויענטא? — איך פערטראכט זיך און תיכף דערמאהן איך זיך, דאס מארי־אנא די שיקסע איז זעהר גערעכט: זונ־טאג וועלען מיר דאך הייסען עס, האבען די ערשטע חנוכה-ליכטלעך!

— א יאק-זשע — מאך איך צו איהר, אודאי דארף מען אויפרוימען די שטוב.

נאר מאריאנא גלויבט זיך עפעס נישט און קוקט אויף מיך צו כ'שפאס נישט:

— טשי או פאנא טיזש שוויענטא?

— א יאק זשע! ענטפער איך מיט שטאלץ, און מאריאנא נעהמט זיך פליי־סיג רוימען מיין אלקיר און איך שטעל זיך אוועק נעבען איהר און נעהם פאר איהר דערצעהלען, וואס דאס איז אזעל־כעס פאר א "שוויענטא" און די בעדיי־טונג דערפון.

מאריאנא שטעהט אין דער הויך און ווישט מיט א שמאטע דעם אויבער-לופט־שיק און שאקעלט מיט'ן קאפ:

— נא טאק נאשי טשי וואשי — וושיסטקא יעדנא.

און איך שטעה און דערצעהל איהר מיט היץ, אז ס'איז פאראן ביי אונז פערשיע־דענע נוסחאות וועגען נס פון דאזיגען שוויענטא; די אלטע זאגען עס פשוט: מ'האט געפונען א קריגעל בוימעל און פטור... דאגעגען זאגען די "מאדערנע", אז דאס טהוט אונז דער דאזיגער "שוויענ־טא" דערמאהנען אונזער שטאלץ, אונזע־רע אמאליגע גבורות און די נצחונות פון די מכב'ער...

— און פאראן, מאריאנא, צוהיץ איך זיך, נאך א דריטע מיינונג פון די אויפגע־קלעהרטע אז אינ'ם דאזיגען "שוויענטא" טהוט מיר פייערען דעם נצחון פון אונזער קולטור, וועלכע איז דאמאלס געשטאנען אין געפאהר איינגעשלונגען צו ווערען פון דער שטארקער קולטור פון אונזערע שכנים...

— נא, טאק, וושיסקא יעדנא — שא־קעלט מאריאנא מיט'ן קאפ, נעהמט זיך צו רייבען די פאדלאגען און קוקט אויף מיר מיט מאדנע אויסגעשטעלטע אויגען...

א מחיה איז געווען דעם פאריגען זונ־טאג אריינצוקומען אין אונזער הויז. ביי מיר און ביי מיין שכן סטעפאן קיזעלשטיין זענען געווען געוואשען די פאדלאגעס מיט די פענסטער. ציכטיג איז געווען אין ס'האט געשפיגעלט פון יעדען ווינקעלע. בעזונדער אויפגעלעגט איז געווען מיין שכן, אונ'אויסגעפוצטער, א שיינדיגער, האט ער אינ'ם דאזיגען טאג געמאכט מיר א בעזוך אין אלקיר און געשמועסט פאלי־טיק וועגען דיקשטיין-נאטאנזאן און האט מיר מיט גדלות אנגעוויזען אויף זיין נא־מען, וואס איז געדרוקט אין די פוילישע בלעטער אויף דעם פראטעסט געגען דיא נאציאנאליסטען...

און דרויסען אויפ'ן הימעל האט זיך שיין א שטערן בעוויזען... איך פער־קנייטש דעם שטערען און אלטע, היימישע בילדער שווימען אויף... כ'טראכט וועגען נס פון קריגעל בוימעל, וועגען שטאלץ און אמאליגע גבורות וועגען אונזער קולטור וואס איז געשטאנען אין געפאהר צו ווע־רען איינגעשלונגען...

— ברוך אתה — — — — להדליק נר של חנוכ־ה!

און עס זינגט זיך דעם זיידענס חנוכה-נגונ'דעל:

הנרות הללו...

נאר די טהיר פון אלקיר האט זיך גע־עפענט און מאריאנא די שיקסע האט זיך אויף דער שוועל בעוויזען. זי לאכט מיט איהרע גרויסע ווייסע צייהן און איהר פנים דריקט אויס פערוואונדערונג:

— דלא טשעגא או וואס טאקי מאלוט־קי שוויעצקי?

און מאריאנא עפענט-אויף ברייט דיא אנטקעגענאיבערדיגע טהיר פון מיין שכן און ווייזט מיר מיט'ן פינגער:

— וודזי פאן

און אין מיין קליינעם אלקיר וועלכער וויעגט זיך אין די שאטענס פון די צוויי קליינע פלעמלעך, דאס ערשטע חנוכה־ליכטעל און דער "שמש", דרינגט אריין די ליכטיגקייט פון א גרויסען וויינאכטס־בוים, וועלכער איז בעהאנגען מיט פיעל קאלירטע אנגעצונדענע ליכטלעך...

הנרות הללו...

פרויען ביי דער ארבייט בעת די מענער זיינען אויפ'ן שלאכטפעלד

זייט די בלוטיגסטע פון אלע בלוטיגסטע מלחמות האט זיך אנגעפאנגען, האבען מיר אפט געלייענט וועגען פרויען, וועלכע האבען געהאלפען אין דיעזער בלוטיגער צושטערונגס ארבייט, מיר זיינען גע־וואוינט געווארען צו לייענען, אז יענע און יענע פרוי האט זיך אויסגעצייכענט אין געוויסע שלאכטען, אז אן אנדער פרוי האט קאמאנדירט א גאנצע פאלק קאזאקען, וועלכע האבען אונטער איהר קאמאנדע וואונדער אויפגעטהאן אין דער מורא'די־גער צושטערונגס ארבייט. מיר האבען פון איהר געהערט אלס צושטערערין.

אבער איצט טרעפען מיר די פרוי אלס שעפפערין, זי איז די יעניגע, וועלכע שאפט, וועלכע העלפט אין א געוויסער הינזיכט אויפבויען צוריק דאס, וואס די מענער האל־טען אין צושטערען. אין דיעזע שאפענדע ארבייט, וואס די פרוי אין אייראפא, אי־בערהויפט אין ענגלאנד, טהוט אויף, בע־וויזט די אויסשטעלונג וואס פרויען האל־טען איצט אב אין לאנדאן. ניט נאר צייגט זיך די פרוי ארויס אלס שעפפערין, נאר זי האט פאר זיך געשאפען נייע פעלדער פון טהעטיגקייט.

דיעזע אויסשטעלונג בעווייזט וואס די פרוי קען אויפטהון, ווען זי האט נאר א מעגליכקייט. דארט ווערט געוויזען דער פרוי'ס אינדוסטריע, קונסט, צייכענען, אמוניציאנס ארבייט, איבערהויפט די "רויטער קרייץ" ארבייט.

אט ווי אזוי איין פרוי, וועלכע נעהמט אנטהייל אין דיעזער מערקווירדיגער אויס־שטעלונג, האט זיך אויסגעדריקט וועגען דעם שאפען פון די פרויען:

— מיר, פרויען, טהוען אונזער טהייל ארבייט, אבער איך האב מורא, אז דאס איז בלויז א קליינער טהייל.

איינער פון די בעזוכער פון דער אויס־שטעלונג איז געווען א סאלדאט, פון קא־נאדע. נאכדעם ווי ער האט גענוי בע־טראכט די "קריעגס בענדער" און די גאנ־צע הויפענס באנדזשען און אנדערע זא־כען וואס העלפען פערלייכטערען די שמער־צען פון ליידענדע קראנקע און זיינען גע־לעגען ארום איינער פון די פרויען און נאכדעם ווי ער האט בעטראכט די אנדערע הונדערטער-ערליי אינדוסטריען, וואס פרויען שאפען, האט ער מיט א שמייכעל אויסגערופען:

— פון טויזענדער מיילען ווייט בין א געקומען קעמפפען, אבער דיעזע אויסשטעלונג זאגט מיר איין זאך: מיר וועלען גע־ווינען די מלחמה.

דא איז אפילו ניט וויכטיג דעם סאל־דאט'ס בעגייסטערונג און מיינונג וועגען דער מלחמה, אבער עס בעווייזט ווי בע־גייסטערט אפילו א סאלדאט קען ווערען ווען ער זעהט וויפיעל די פרויען זיינען אינ־שטאנד צו שאפען.

ווי געזאגט זייט די מלחמה האט זיך אנגעפאנגען, האבען זיך נייע פעלדער גע־עפענט פאר דער פרוי'ס טהעטיגקייט. ווי צום ביישפיעל, וואלט זיך געקענט פאר־שטעלען, אז דאס לעבען פון א לופט פלי־הער הענגט אט אב פון דער פרוי'ס אר־בייט?

ביי דער אבטהיילונג פון א געוויסער מיסס גרין, איינע פון די פעהיגסטע אי־נזשינערען פון ענגלאנד, געפינען זיך מעה־רערע פרויען, וועלכע מאכען געוויסע טהיי־לען פון לופט מאשינען. ניט דערפאר מא־כען די פרויען דיעזע טהיילען ווייל א מאן קען זיי ניט מאכען, נאר דערפאר, ווייל די־זע געוויסע טהיילען קענען ניט אויספּרא־בירט ווערען איידער מען געברויכט זי.

— דאס פראבירען וואלט געשאדעט דעם מעטאל, האט מיסס גרין ערקלעהרט, דע־פאר מוז מען האבען זעהר פארזיכטיגע און פעראנטווארטליכע ארבייטער.

אנדערע ביישפיעלע פון דער פרוי'ס שאפונגס-גייסט קען מען זעהן ביי דער אבטהיילונג פון די "דריי קינסטע פון פרויען בעשעפטיגונג פאנד", וועמענס פרעזידענט איז פרינצעסין מערי לואיז. די דריי קינסטע זיינען: דראמא, מאהלעריי און מוזיק.

קיין אבטהיילונג פון דעם מענשענ'ס טהעטיגקייט איז ניט אזוי צושטערט גע־ווארען פון דער מלחמה ווי דיעזע דריי קונסטע. ביי דיעזע אבטהיילונג זיינען מעהרערע פרויען בעשעפטיגט אין מאכען דאלס, פראכטפולע דאלס. פיער הונדערט פון דיעזע דאלס ווערען געמאכט יעדע וואך, און זיינען א גליק פאר די פרויען וועלכע האבען קיין ארבייט ניט. זיי לער־נען דיעזע פראפעסיאן מיט מערקווירדיגער שנעליגקייט.

דיעזע דאלס און אנדערע שפיעלצייגען ווערען פערקויפט פון פראמינענטע שוי־שפיעלערינס, מוזיקער און קינסטלער. דער צייכענער פון דיעזע דאלס איז א פרוי. ביי דיעזער אבטהיילונג האבען פיעלע פרויען געפונען אן אויסוועג ווי אזוי זיך צו ערנעהרען.

אפילו די "צעפלינס" האט מען ביי דיעזער אויסשטעלונג ניט פערגעסען. ביי א געוויסער אבטהיילונג קען מען זעהען א "נויט-פאל קלייד", וואס קען געברויכט ווערען פון א נערוועזער פרוי, וועלכע, בעת א צעפעלין פליהט דורך, כאפט זי איהרע קינדער און לויפט ארויס אויף דער גאס אין איהרע נאכט קליידער. דאס "נויט פאל קלייד" איז אין דער ווירקליכקייט צוויי קליידער אין איינע, געמאכט פון ווארימען שטאף. דאס קלייד איז אזוי געמאכט אז א פרוי קען עס אנטהון בעת זי לויפט אראב די טרעפ. און אונטערקלייד איז אריינגענעהמט אין א מין ספעציעל גע־מאכטען קלייד, וואס האט א דאפעלטען פראנט און עס איז זעהר ווארעם.

עס איז איבעריג צו זאגען, אז דאס קלייד איז ערפונדען און אויסגעארבייט געווארען פון א פרוי, און ווי געוועהנליך איז דאס קלייד געמאכט אזוי, אז די פרוי וועלכע מוז דאס אנטהון זעהט אויס גאנץ שעהן געקליידעט.

אויך אין די אנדערע אבטהיילונגען פון דיעזער אויסשטעלונג קען מען זעהן דעם ערפינדערישען גייסט פון דער פרוי. מען קען דארט געפינען פערשיעדענע נייע ער־פינדונגען, וועגען וועלכע מען האט פאר דער מלחמה אפילו ניט גע'חלומט, און דאס שיקזאל האט פאר דיעזע פערשיע־דענע ארבייטען אויסגעקליבען די פרוי. אבער ניט נאר ביי דער דערמאהנטער אויסשטעלונג געפינט מען די פרוי במעט אין אלע שפערע, פון דער פיינסטער א־דעל-ארבייט ביז צו דער שווערער ארבייט פון ביקסען און קאנאנען מאכען, טרעפט מען די פרוי אלס זעלטען פעהיגע ארביי־טערין. טויזענדער פרויען זיינען אויך בע־שעפטיגט אין מאכען קוילען און אנדערע אמוניציאנס ארטיקלען. מיט איין ווארט די פרוי האט געהערט פוכשטעבליך דעם ביי דער ארבייט, און איז געווארען דער ווירקליכער פאקטאר אין דעם לעבען פון די פערשיעדענע קריעגפיהרענדע נא־ציאנען.

רוסלאנד א מילשטיין ארום האלז פון די עליים

וואס דער בעוואוסטער אמעריקאנער קארעספאנדענט דר. גיבאנס זאגט וועגען די רוסישע רעאקציאנערע רעגיערונג.

רוסלאנד מיט איהר פינסטערען רע־אקציאנערען גייסט האט שוין ניט איין מאל געגעבען דער וועלט א ביישפיעל אויף וואס זי איז פעהיג. קיינער האט זיך אבער ניט פארגעשטעלט אז עס זאל קו־מען אזוי ווייט דאס די גאנצע מאכט פון דער רוסישער הערשאפט זאל אריין אין די הענד פון א באנדע רעאקציאנערען, וועלכע שטעלען צוזאמען די ערגסטע קלי־קע פון דער רוסישער ביוראקראטי.

פאר די עליים איז די איצטיגע הערשאפט אין רוסלאנד א גוואלדיגע ענטוישונג. ווען די וועלט וואלט געוואוסט דעם גאנצען אמת, וואלט מען דערגאנגען אז אנשטאט צו זיין א הילף פאר איהרע בונדס גענאסען אין דער איצטיגער מלחמה, איז גאר רוסלאנד א געפעהרלי־ אזוי בעהויפטעט דער בעוואוסטער אמע־ריקאנער שרייבער, דר. הערבערט אדאמס גיבאנס, וועלכער געפינט זיך זייט דעם אויסברוך פון דער מלחמה כמעט די גאנ־צע צייט אין פאריז, וואו ער האט געהאט א געלעגענהייט צו קומען אין בערי־רונג מיט די העכסטע פראנצויזישע רע־גיערונגס בעאמטע און ווייס וואס מען רעכנט דארט איבער רוסלאנד.

גיבאנס קען אויך גוט רוסלאנד, אין אנפאנג פון דער מלחמה האט ער אזוי ווי פיעלע אנדערע געגלויבט אז פראנקרייך און ענגלאנד וועלען דירעקט און אינדירעקט אויסאיבען א גוואלדיגען איינפלוס אויף דער רוסישער רעגיערונג וואס וועט זיך מוזען אברופען אויף דיא אינערליכע רוסישע אנגעלעגענהייטען. גיבאנס איז געווען זיכער אז צוליעב דער מלחמה וועט רוסלאנד ארויסקומען א גע־לייטערטע, אז עס וועלען איינגעפיהרט ווערען נייע רעפארמען, וואס וועלען שלים־ליך מוזען פיהרען דערצו וואס רוסלאנד וועט ווערען א פאלשטענדיג ציוויליזיר־טע מדינה.

אזוי האבען גערעכנט און געהאפט זעהר פיעלע מענשען, וועלכע האבען גע־חלומט פון א נייער עפאכע אין רוסלאנד ביז דער צאר מיט זיין באנדע פינסטער־לינגע האט קלאהר בעוויזען אז אין רוס־לאנד קען ניט הערשען קיין ליבעראליזם.

און איבער דיעזען צושטאנד אין רוסלאנד בעקלאגט זיך גיבאנס וועלכער שרייבט פון פאריז ווי אזוי די פראנצוי־זען אין בעזונדערס די פראנצויזישע פרע־סע האט אויפגענומען די נייע רעאקציא־נערע הערשאפט אין דעם צארס מדינה.

ווען די פראנצויזען האבען ערהאל־טען די נייעס, שרייבט גיבאנס אז דיא דומא איז געשלאסען געווארען איז דאס פאר זיי געווען א גוואלדיגע ענטוישונג. ביי דעם אינטעליגענטען קלאס מענשען איז עס געווען א פיעל שרעקליכער קלאפ ווי זאגאר דער פאל פון ווארשא. דיא פראנצויזישע פרעסע האט דיעזען ביטע־רען פיל געמוזט ארונטערשלינגען מא־כענדיג דערביי פירושים אז די צושלי־סונג פון דער דומא דארף ניט בעטראכט ווערען אלס א צייכען פון א רעאקציאנע־רער בעוועגונג. די נאאיווע פראנצויזישע ליבעראלע פרעסע איז געווען זיכער אז נאך צוויי מאנאטען צייט וועט די דומא ווידער זיך עפענען.

— איך האב נאך דאמאלס געגלויבט — שרייבט גיבאנס — אז דאס צושלי־סען פון דער דומא מיינט, אז די רעא־קציאנערען האבען געזיעגט איבער די פרא־גרעסיווע עלעמענטען, און אז די ביוראק־ראטיע, איז ווידער אמאל פעסט אויף זאטעל.

דאס וואס מען האט צופויקט און צוטרומייטערט אז דער צאר וועט אי־בערנעהמען די קאמאנדא איבער זיינע סאלדאטען, האב איך אויסגעטייטשט פשוט אז דאס מיינט דאס דער צאר איז א געפאנגענער ביים גענעראל שטאאב. דעם צאר האט גארעמיקין ארויסגעשיקט פון פעטערבורג, כדי איהם צו דערווייטערען פון דעם פראגרעסיווען איינפלוס.

גיבאנס צוגליעדערט דאן די פער־שיעדענע בעריכטען וועגען די רוסישע אינערליכע פאסירונגען און צייגט אז דער זיעג פון די רעאקציאנערען איז געווען א פאלשטענדיגער. גארעמיקין איז געווארען דער רוסישער "רייכס קאנצלער" מיט אן אונבעשרענקטער מאכט, אבוואהל קיי־נער זעהט ניט איין פאר וועלכע מעשים טובים איז איהם געקומען אזא בעלוינונג. נאך גארעמיקין איז געקומען דעם צארס ערהויבונג פון כוואסטאוו, אלס מיניסטער פון אינערליכע אנגעלעגענהייטען, און צו־זאמען מיט זיי זיינען ערהויבען געווארען פערשיעדענע רעאקציאנערען צו די העכס־טע רעגיערונגס עמטער.

רעדענדיג וועגען כוואסטאוו דריקט זיך גיבאנס אויס אין די פאלגענדע ווערטער:

"זיין בעשטימונג צו אזא הויכען אמט איז די גרעסטע בעליידיגונג פאר דאס ליבעראלע רוסלאנד און א פאטש רוסלאנד א מילשטיין ? אין פנים ענגלאנד און פראנקרייך, און זאגאר דער גאנצער ציוויליזירטער וועלט. כוואסטאוו איז א גוטער ביישפיעל פון דעם געמיינסטען און פערעכטליכסטען רוסישען בעאמטען. א ברעקעל עהרע, אהן א סמן פון אנ־שטענדיגקייט און אהן א געפיהל פון רחמנות. ער איז א מענש אהן רחמנות.

כוואסטאף איז רייך געווארען פון נעהמען כאבאר און פון אלעריי ניט זוי־בערע געשעפטען. וואס עלטער ער איז געווארען דעסטא פינסטערער האט ער זיך ארויסגעצייגט. ער איז א ווירדיגער פארטרעטער פון דעם רעאקציאנערען גייסט וואס האלט פון דעם שפרוך: צום טייפעל מיט'ן פאלק."

"איך קען זיך אויסרוכען אז איך איבערטרייב די געשיכטע. איך פערזיכער אייך אבער אז דאס איז דער ריינער אמת. ניט א פרעג צווישען אידען וועלכע זיי־נען ניט לאנג אריבערגעקומען פון רוס־לאנד, אדער אזעלכע וואס ווייסען וואס אין רוסלאנד טהוט זיך און זיי וועלען אייך דערצעהלען.

אזוי ווי טאלעט בעי, דער טערקי־שער אינלענדישער מיניסטער אזוי האט זיך כוואסטאף ארויסגעצייגט פאר א מער־דער פון שוצלאזע מענער פרויען און קינ־דער.

טאלאט בעי איז כאטש א טערק, וועהרענד כוואסטאף שפיעלט די ראליע פון א פרומען קריסט, פון א דזשענטעל־מאן און א פאטריאט. ווען עס האט איהם געפאסט צום רומעל האט ער זיך כלומרשט פארגעשטעלט פאר די קארעס־פאנדענטען פון אויסלענדישע צייטונגען אלס א "פריינד פון אידען," ליבענדיג די העלדישקייט און טאפפערקייט פון דיא אידישע סאלדאטען אויף די שלאכט פעלדער און דער זעלבער צייט האט ער ארויס־געגעבען די אונמענשליכע בעפעהלע אז מען זאל מאכען פאגראמען אויף אידען, און אז מען זאל זיי ארויסשיקען פון גאנץ קורלאנד. פאקטען איבער וועלכע מען וועט זיך דערוויסען שפעטער און וואס וועלען בלייבען אלס די שוידערליכסטע טהאטען פון דער איצטיגער שוידערליכער מלחמה."

גיבאנס פערגלייכט דאן די ענדערונ־גען אין דעם מיניסטארען קאבינעט פון פראנקרייך מיט די ענדערונגען אין רוס־לאנד.

אין פראנקרייך, זאגט ער איז דעל קאסעס מאנטעל געפאלען אויף א צוויי־טען וואס איז עבען אזא גרויסע און וויכ־טיגע פערזענליכקייט. אין רוסלאנד דא־געגען איז מיניסטער סאזאנאפס שטעלע איבערגעגאנגען צו א ניכטסווירדיגען דיע־נער פון דער ביוראקראטי, טשעבעקא וועלכער איז געקומען צו זיין גדולה ניט צוליעב זיינע פעהיגקייטען ווי צוליעב איינפאכע קארופציאן.